

Uppdrag att främja delning och nyttiggörande av data

Slutrapport i regeringsuppdraget I2021/01826

Sammanfattning

Regeringen har den 17 juni 2021 gett Myndigheten för digital förvaltning, Digg, i uppdrag att främja offentliga aktörers förmåga att dela och nyttiggöra data så att data frigörs för utveckling av bland annat artificiell intelligens (AI) och digital innovation.

Denna rapport utgör uppdragets slutrapportering. Den samlade redovisningen av uppdraget har delats in i fem delar. Den inledande delen beskriver den digitala arenan och ramar in resten av rapporten som i tur och ordning beskriver de olika komponenterna inom den digitala arenan som Digg arbetat med under uppdragstiden.

Den digitala arenan består av komponenter som har den gemensamma nämnaren att de främjar datadelning och vidareutnyttjande eller skapar möjligheter att ta del av olika digitala resurser som skapar nytta i samhället.

Under uppdragstiden har Digg vidareutvecklat Sveriges dataportal mot att bli *ett nav* för offentliga aktörer att nå flera av komponenterna inom den digitala arenan.

I slutet av november 2022 lanserade Digg en betaversion av Sveriges dataportal med nya komponenter. Här finns bland annat en förteckning över datamängder, API:er, begrepp och specifikationer för att kunna hitta och utforska delade data samt konkret stöd kring AI genom en guide, ett självskattningsverktyg och praktiska exempel.

Digg har genomfört tekniska förberedelser av Sveriges dataportal för att kunna importera forskningsdata och dataspecifikationer till webbplatsen. Genom en rad olika insatser har vi arbetat för att det diskussionsforum som finns kopplat till Sveriges dataportal ska vara navet för publika diskussioner kring offentliga API:er och (öppna-) data samt andra digitala resurser.

I augusti 2022 trädde lagen om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data, den så kallade öppna datalagen, i kraft. Under uppdraget har Digg utrett hur

lagkravet på informationsplikt, som gäller offentliga aktörer, ska kunna uppfyllas. Vi har även löpande lämnat stöd och vägledning om lagen i olika former.

Inom ramen för uppdraget har Digg genomfört flera insatser i syfte att bidra med stöd och kunskap om data, datadelning och andra digitala resurser som hjälper offentliga aktörer att utvecklas. Exempelvis har Digg samverkat med andra offentliga aktörer för att främja offentlig sektor att bli bättre på digital innovation. Vi har genomfört livesändningar för att främja datadriven innovation och utveckling samt för att öka offentliga aktörers förmåga att dela och använda data. Digg har också etablerat en utbildningsplattform där vi kommer erbjuda olika digitala utbildningar för offentliga aktörer. Ett annat sätt att bidra med kunskap och inspirera till att använda och dela data har varit att publicera artiklar, med goda exempel på vad öppna data kan leda till, på Sveriges dataportal.

För att främja kunskapsdelning och lärande ytterligare har Digg i samarbete med e-Sam, Upphandlingsmyndigheten och Västra götalandregionen (projektet Nationell dataverkstad) tagit fram nya rekommendationer för upphandling av data. I samarbete med *Ena – Sveriges digitala infrastruktur* har även ett nytt metodstöd i form av en rekommendation för aggregerade data tagits fram för offentliga aktörer som tillgängliggör data antingen som öppna data eller genom kontrollerad datadelning.

Under uppdragstiden har Digg deltagit i flera olika forum, exempelvis nätverksträffar, event och konferenser, med syfte att både dela med oss av vår kunskap och erfarenhet samt för att motivera offentliga aktörer att dela sina data. Digg har även både skapat partnerskap och nätverk samt deltagit i redan etablerade nätverk för att främja datadelning och användningen av data och andra digitala resurser.

Inom ramen för uppdraget har Digg utrett hur Sverige kan anta det internationella ramverket för öppna data, International Open Data Charter (IODC) samt hur Sverige och svenska aktörer bör formera sig kring de dataområden (data spaces) som EU främjar inom ramen för Digital Europe Program (DIGITAL).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
1 Inledning	5
1.1 Uppdraget.....	5
1.2 Slutrapportens disposition.....	5
1.3 Bakgrund.....	5
1.4 Mer om uppdraget.....	7
2 Samlad redovisning	9
2.1 Behovet av en digital arena för data och andra digitala resurser.....	9
2.2 Sveriges dataportal - ett nav för digitala resurser, kunskap och nätverkande.....	10
2.2.1 Skapa innehåll tillsammans.....	12
2.2.2 Stöd för tillgängliggörande av data på Sveriges dataportal.....	12
2.2.3 Öppen tillgång till forskningsdata.....	12
2.2.4 Dataspecifikationer för ökad enhetlighet.....	13
2.2.5 Diskussionsforum för data- och innovationsfrågor.....	13
2.3 Kunskapsdelning och lärande om data.....	15
2.3.1 Digital innovation.....	15
2.3.2 Livesändningar via digg.se.....	15
2.3.3 Nyetablerad utbildningsplattform.....	16
2.3.4 Goda exempel och erfarenhetsutbyte kring datadelning och dataanvändning.....	16
2.3.5 Vägledning om öppna datalagen.....	17
2.3.6 Rekommendationer för upphandling av data.....	18
2.3.7 Metodstöd för aggregerade data.....	19
2.3.8 Forum för att dela kunskap och erfarenhet.....	19
2.4 Partnerskap och nätverk.....	20
2.4.1 Samarbete kring datadelningsinitiativ i den nationella datastrategin.....	21
2.4.2 NOSAD – ett nätverk för kunskapsutbyte och omvärldsbevakning.....	21
2.4.3 Nationell dataverkstad för att stötta kommuner och regioner.....	22
2.4.4 Kompetensområde data – samverkan inom Ena.....	23
2.4.5 Expertgrupp inom Digg för att främja öppen källkod.....	23
2.4.6 Samverkan med Nationella AI-uppdraget.....	24
2.4.7 International Open Data Charter (IODC).....	24
2.4.8 Förslag på formering kring de europeiska dataområdena (DIGITAL).....	25
2.4.9 Internationellt samarbete.....	27
2.4.10 Dialoger med andra aktörer.....	27
2.5 Utforskande av funktionalitet för nyttiggörande och tillgängliggörande av data.....	28
2.5.1 Utforska funktionalitet för att enklare hitta data för AI.....	28

2.5.2	Utforska funktionalitet för att kunna mäta användning av öppna data	29
3	Ekonomisk redovisning.....	30
4	Långsiktiga behov och nyttor	31
4.1	<i>Ytterligare resurser behövs</i>	<i>33</i>
4.2	<i>Konsekvenser om ytterligare finansiering utgår.....</i>	<i>34</i>

1 Inledning

I detta kapitel beskriver vi uppdraget, bakgrunden samt hur vi på Digg har valt att genomföra uppdraget.

1.1 Uppdraget

Regeringen gav den 17 juni 2021 Myndigheten för digital förvaltning, Digg, i uppdrag att främja offentliga aktörers förmåga att dela och nyttiggöra data så att data frigörs för utveckling av bland annat artificiell intelligens (AI) och digital innovation.¹

I uppdraget ingår att etablera en digital arena för att möjliggöra samverkan kring data och innovation baserad på data. Ett ökat nyttiggörande av data samt utvecklad datamognad ska bidra till Sveriges innovationskraft, näringslivets konkurrenskraft, den offentliga sektorns effektivitet och samhällets hållbarhet.

Denna rapport utgör uppdragets slutredovisning. Slutrapporten är en sammanfattande redogörelse över vad vi har gjort i uppdraget och resultatet av detta arbete, inklusive en ekonomisk redovisning av uppdragets genomförande.

1.2 Slutrapportens disposition

Syftet med kapitel 1 är att beskriva uppdraget, bakgrunden samt hur Digg har valt att genomföra uppdraget. Kapitel 2 innehåller en redovisning av det arbete som Digg har genomfört inom ramen för uppdraget. Kapitel 3 innehåller den ekonomiska redovisningen. I kapitel 4 beskriver vi långsiktiga nyttor och behov för att kunna vidmakthålla Sveriges dataportal och fortsätta med insatser för att öka förmågan att dela och använda data.

1.3 Bakgrund

Enligt regeringens digitaliseringsstrategi² ska Sverige vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Strategin lyfter följande:

- I Sverige ska det finnas de bästa förutsättningarna för att digitalt drivna innovationer ska utvecklas, spridas och användas.

¹ <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2021/06/uppdrag-att-framja-delning-och-nyttiggorande-av-data/>

² <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/digitaliseringspolitik/>

- Kompetens och kunskap gällande bearbetning, återanvändning, analys och utveckling rörande stora datamängder ska främjas och goda förutsättningar för detta ska finnas.
- Användningen av data och annan information måste vara robust och säker och får inte ske på bekostnad av minskat skydd för individens integritet eller försämrad nationell säkerhet.
- Användningen av stora datamängder har, rätt systematiserad och hanterad, stor potential att effektivisera och utveckla verksamheter.

Som ett led i digitaliseringsstrategin ställs allt högre krav på att offentliga organisationer ska dela data så öppet som möjligt och så kontrollerat som nödvändigt. Sverige skrev 2014 under *Recommendation of the Council on Digital Government Strategies*³, där en av rekommendationerna är att Sverige ska arbeta för att en datadriven kultur skapas i den offentliga sektorn.

Data är även en prioriterad fråga inom EU. EU-kommissionens datastrategi⁴ ska leda till att EU är världsledande i att bygga ett datadrivet samhälle. EU-kommissionen vill skapa en inre marknad för data. Där ska data kunna flöda fritt mellan länder och sektorer och användas av företag, forskare och förvaltningar i hela EU på lika villkor. Inom ramen för *Digital Europe Programme (DIGITAL)*⁵ kommer utlysningar för att främja just datadelning.

Som en följd av EU-kommissionens datastrategi har den nationella datastrategin *Data - en underutnyttjad resurs för Sverige*⁶ tagits fram för att öka tillgången till data för bland annat AI och digital innovation. I strategin finns flera insatsområden där Digg beskrivs ha en viktig roll:

I insatsområde 1, *Ökad tillgång till data*, kopplas detta uppdrag till fem datadelningsinitiativ. Målet är att tillgången till data som delas öppet eller kontrollerat ökar kontinuerligt. År 2023 ska det finnas delade data för att möta prioriterade samhällsutmaningar inom en majoritet av de dataområden som definieras i EU-kommissionens datastrategi.

³ <https://www.oecd.org/gov/digital-government/Recommendation-digital-government-strategies.pdf>

⁴ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-data-strategy_sv

⁵ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme>

⁶ Bilaga till beslut II 5 vid regeringsammanträde den 20 oktober 2021, I2021/02739.

I insatsområde 2, *öppen och kontrollerad datadelning*, betonas att Digg ska utveckla och förvalta Sveriges dataportal som en viktig resurs för offentlig och privat datadelning inklusive forskningsdata och grunddata.

Insatsområde 3, *samverkan och kultur*, beskriver vad den digitala arenan bör fokusera på för att bidra till skapandet av en datadriven kultur där data värderas som en viktig strategisk resurs för digital innovation. Här ingår bland annat

- ett ökat gemensamt lärande kring frågor om data som strategisk resurs
- delning och nyttiggörande av data
- identifiering av behov av nya och befintliga dataspecifikationer
- delning av relevanta digitala resurser
- utmaningsdriven digital innovation i samverkan med andra relevanta aktörer.

Insatsområde 4, *Styrning, reglering och uppföljning*, har bland annat som mål att Sverige ska delta aktivt i det europeiska regleringsarbetet samt löpande utreda olika aspekter av de rättsliga förutsättningarna för datadelning.

Insatsområde 5 handlar om forskning, utveckling och kompetens och insatsområde 6 om EU och internationell samordning. Båda områdena har kopplingar till Diggs arbete med *Digital Europe Programme (DIGITAL)*.

Att den nya öppna datalagen⁷ trädde i kraft i Sverige den 1 augusti 2022 förstärkte ytterligare vikten av öppna data. Syftet med lagen är att främja den offentliga sektorns tillgängliggörande av data för vidareutnyttjande, särskilt i form av öppna data.

I detta regeringsuppdrag har Digg tagit fasta på den tydligt utpekade vägen från både regeringen och EU.

1.4 Mer om uppdraget

Digg ska främja offentliga aktörers förmåga att dela och nyttiggöra data så att data frigörs för utveckling av bland annat AI och digital innovation. Digg ska inom uppdraget bidra till en ökad datadelning, främja tillgången till forskningsdata samt

⁷ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2022818-om-den-offentliga-sektorns_sfs-2022-818

analysera hur informations- och cybersäkerhet kan säkerställas. För att åstadkomma detta ska Digg göra följande:

- Etablera en digital arena för att möjliggöra samverkan kring data och innovation baserad på data. Arenan ska bidra till ökat erfarenhetsutbyte och lärande samt underlätta för offentliga aktörer att dela sin data.
- Ta fram lämpliga former för samverkan på den digitala arenan för exempelvis gemensamma arbetsformer, rutiner, organisation och ansvarsfördelning för analys, kravställning, utveckling samt förvaltning av de dataområden och komponenter som bör ha en varaktighet för att främja digital innovation.
- Arbeta för att främja och samordna införandet av tillgång till forskningsdata. Här ska Vetenskapsrådets redan påbörjade arbete beaktas.
- Se till att Sveriges säkerhet beaktas genom att analysera hur riskerna med aggregerade data kan minskas.
- Föreslå hur Sverige kan anta det internationella ramverket för öppna data (*International Open Data Charter*).
- Föreslå hur Sverige och svenska aktörer bör formera sig kring de dataområden (dataspaces) som EU främjar inom ramen för *Digital Europe Program (DIGITAL)*. Här ingår även att bidra till att data ska kunna nyttjas och delas inom ramen för dataområdena.
- Ta fram rekommendationer, riktlinjer och stöd till offentliga aktörer som hjälper dem att
 - arbeta systematiskt med informations- och cybersäkerhet
 - använda data som strategisk resurs samt ha kompetens för detta
 - producera och validera data
 - dela data på ett strukturerat och kontrollerat sätt
 - genomföra analys och utveckling med hjälp av delade data
 - kunna använda delade data genom att exempelvis tillämpa AI och annan digital innovation.

2 Samlad redovisning

I detta kapitel redovisar vi det Digg genomfört inom ramen för uppdraget. Redovisningen är uppdelad i fem delar. Inledningsvis beskriver vi Diggs syfte med en digital arena för att sedan berätta om de olika komponenterna som vi ser att den består av. Därefter berättar vi om de aktiviteter och initiativ inom kunskapsdelning och lärande som vi utfört under uppdragstiden. Slutligen redovisar vi partnerskap och nätverk vi deltagit i samt olika verktyg för nyttiggörande och tillgängliggörande av öppna data.

2.1 Behovet av en digital arena för data och andra digitala resurser

Under uppdraget har Digg arbetat med att skapa en digital arena som ska underlätta för offentliga aktörer att dela sin data och ta del av andra digitala resurser på olika sätt. Digg har utforskat användarbehoven och konstaterat att en digital arena behöver bestå av flera komponenter som alla har den gemensamma nämnaren att de främjar datadelning och vidareutnyttjande eller bidrar till datadriven innovation som skapar nytta i samhället. Bland komponenterna återfinns exempelvis utbildningar, livesändningar, nätverksträffar, dataverkstäder, nyttig information om AI och öppen källkod samt digitala plattformar såsom Sveriges dataportal.

Vi tror att arbetet för att skapa och forma en ändamålsenlig digital arena för offentlig sektor behöver ske i samarbete. Samarbetet i en digital arena är ofta sektorsspecifikt och vidare än en yta på webben men det är viktigt att även datadelningsinitiativ och andra samverkansinitiativ blir sökbara för möjlighet till erfarenhetsutbyte, kunskapsdelning och standardisering. Genom att använda Sveriges dataportal som ett nav för den digitala arenan kan vi skapa en sammanhållen och ändamålsenlig plattform för data, datadelning, samverkan och digitala resurser som exempelvis öppen källkod. Digg får genom detta bättre förutsättningar att hålla ihop den digitala arenan och skapa synergier med annat pågående arbete.

För att få en bredare och mer djuplodad bild av behoven kring en digital arena utförde Digg en behovskartläggning genom enskilda intervjuer med 24 utvalda

aktörer från kommuner, myndigheter samt olika forskning- och expertområden.⁸ Resultatet visar att behovet av stöd är relativt brett och omfattar mycket mer än bara stöd för exempelvis hur man rent praktiskt gör för att dela data. Det är tydligt att offentliga aktörer behöver stöd för sådant som ligger nära deras dagliga verksamhet och datahantering. Behoven ligger till grund för målbilden med den digitala arenan.

På följande sidor beskriver vi arbetet med uppbyggnaden av den digitala arenan och de olika komponenterna i den som vi arbetat med under uppdragstiden.

2.2 Sveriges dataportal - ett nav för digitala resurser, kunskap och nätverkande

Sveriges dataportal är en etablerad webbplats som ger myndigheter, kommuner och regioner en möjlighet att synliggöra sina delade data på ett centralt ställe och på ett strukturerat sätt. Sveriges dataportal ger också tillgång till data och stöd för att utveckla tjänster med datadriven innovation inom områdena data, API⁹, AI och öppen källkod. Byggblocket API-hantering, som ingår som en prioriterad del av *Ena - Sveriges digitala infrastruktur*, har sedan start använt Sveriges dataportal för att realisera funktionalitet kring API:er samt för att kunna hitta, förstå och använda API:er.

Efter analys och förberedande arbete har Digg inom ramen för uppdraget påbörjat en transformation av Sveriges dataportal för att vidareutveckla den mot att bli ett nav för att nå flera av de komponenter som den digitala arenan innehåller. Komponenter som ger offentlig sektor stöd för att samverka kring datadriven innovation och AI. Målet har även varit att öka offentlig sektors förmåga att använda och dela data genom att stärka deras mod, vilja och möjligheter att göra det.

I slutet av november 2022 lanserade Digg en betaversion av Sveriges dataportal.¹⁰ På webbplatsen finns

⁸ En summering av de identifierade behoven finns i bilaga 1, Användarbehov för en digital arena.

⁹ Application Program Interface, är ett slags protokoll som används för att program, system och applikationer på ett enkelt sätt ska kunna prata med varandra.

¹⁰ www.beta.dataportal.se

- en förteckning över datamängder, API:er, begrepp och specifikationer för att kunna hitta och utforska delade data
- information om öppen källkod
- konkret stöd till offentlig sektor kring AI genom en guide, självskattningsverktyg samt praktiska exempel
- ett förbättrat diskussionsforum som ger stöd för diskussioner och erfarenhetsutbyte mellan olika aktörer. Forumet bygger på en robustare grund genom nya användarvillkor och nya kategorier.
- information om samverkan inom området, inledningsvis de fem datadelningsinitiativ som är kopplade till den nationella datastrategin (kompetensförsörjning och livslångt lärande, eHälsa, elektrifiering av transportsektorn, data från satelliter för hållbar utveckling och smart statistik)
- en utbildning som heter *Dataambassadörsprogrammet*¹¹
- olika guider och andra digitala resurser kopplat till data och datadelning.

Där det är relevant hjälper Sveriges dataportal till att dirigera användaren till andra webbplatser där det går att fördjupa sig ytterligare och lära sig mer. Sveriges dataportal är skalbar och Diggs önskan är att framöver inkludera nya datadelningsinitiativ och komponenter allt eftersom det blir aktuellt.

Sveriges dataportal har till största delen besökare från Sverige men driver även internationell trafik. Under 2022 hade webbplatsen besökare från 55 länder. En sammanfattning av statistik för Sveriges dataportal under 2021 och 2022 (fram till och med 31 december 2022):

Totalt antal besök:

- 2022: 26 427 besökare (15 867 är nya besökare, 10 560 återkommande).
- 2021: 55 590 besökare (38 299 är nya besökare, 17 291 återkommande).

Under 2022 gick antalet besökare ned. Det kan bero på att Digg fokuserade på att skapa ytterligare innehåll och utveckla mot en digital arena snarare än att kommunicera om den nuvarande webbplatsen. Digg förväntar fler besökare under 2023 då den nya funktionaliteten på Sveriges dataportal finns på plats.

¹¹ Dataambassadörsprogrammet lanseras under februari 2023.

2.2.1 Skapa innehåll tillsammans

Målet med Sveriges dataportal är att flera aktörer, partners, ska kunna bidra med exempelvis datadelning, innehåll, datadelningsalternativ, verktyg och engagemang i diskussionsforum. Redaktionellt innehåll hanteras idag via Digg men webbplatsen kan, efter teknisk utveckling och legal utredning kring partnerskap, utvecklas för att ge externa redaktörer möjlighet att hantera innehåll. Detta gör att vi i offentlig sektor tillsammans kan bidra till Sveriges digitalisering.

Inom ramen för uppdraget har vi

- uppdaterat användarvillkor för dataproducenter¹² som ska bidra med innehåll till Sveriges dataportal
- haft ett samarbete med Nationella AI-uppdraget för informationen om AI, se kapitel 2.4.6 Samverkan med Nationella AI-uppdraget.
- påbörjat arbetet med att utforska den legala och tekniska grunden för att skapa innehåll tillsammans med andra offentliga aktörer.

2.2.2 Stöd för tillgängliggörande av data på Sveriges dataportal

Lagen om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data, den så kallade öppna datalagen, trädde i kraft i augusti 2022. Under uppdraget har Digg utrett hur lagkraven på informationsplikt, som gäller offentliga aktörer, ska kunna uppfyllas.

Digg har möjlighet att meddela föreskrift om hur data ska lämnas till den centrala förteckningen som ska finnas enligt öppna datalagen. Vi har under hösten 2022 genomfört en utredning om informationspliktens innebörd och omfattning för att kunna ge offentliga aktörer stöd. Innan en föreskrift finns på plats kommer Digg att ge offentliga aktörer vägledning i att lämna metadata till den centrala förteckningen på Sveriges dataportal. Det gör att offentliga aktörers informationsplikt kan uppfyllas.

2.2.3 Öppen tillgång till forskningsdata

Enligt uppdraget ska Digg beakta Vetenskapsrådets arbete med att främja och samordna införandet av öppen tillgång till forskningsdata. Digg har under uppdraget förberett en import av forskningsdata till Sveriges dataportal i

¹² Dataproducenter: en organisation som skapar data och gör den tillgänglig för andra, ett exempel är när SMHI tillgängliggör väderdata.

samverkan med Svensk nationell datatjänst (SND).¹³ Under våren 2023 planeras forskningsdata från SND att finnas tillgänglig genom webbplatsen vilket gör att vi skapar möjligheter för exempelvis forskningsdataproducenter och forskningsdataanvändare att på ett enkelt sätt ta del av denna data.

2.2.4 Dataspecifikationer för ökad enhetlighet

Under uppdraget har Digg gjort tekniska förberedelser av Sveriges dataportal för att kunna importera dataspecifikationer till webbplatsen.

Nyttan med dataspecifikationer för ett visst område är att användare av data enklare kan förstå datamängden och kan bygga lösningar baserade på specifikationen. Dessutom får dataanvändare¹⁴ och dataproducenter vägledning i hur man bör publicera liknande data för att bidra till en ökad enhetlighet (till exempel hos olika kommuner med liknande data) vilket ger interoperabilitet mellan datamängder. Dataspecifikationer är en resurs för att öka användbarheten och enhetligheten av data vilket leder till en ökad möjlighet att använda data.¹⁵

Digg har arbetat med att standardisera hur dataspecifikationer ska uttryckas och göras tillgängliga via metadata genom att ta fram en svensk version¹⁶ av W3C-standarderna *The Profiles Vocabulary (PROF)*¹⁷ med tillhörande dokumentation. Detta har exempelvis gjort att E-hälsomyndigheten har kunnat arbeta vidare på den nationella PROF-profilen för att uttrycka sina sektorsspecifika specifikationer, bland annat i en tjänst för bättre informationsutbyte i vård och omsorg.¹⁸

I samverkan med kompetensområde Data inom *Ena - Sveriges digitala infrastruktur* och dess arbete med grunddata har en förstudie om metadata för informationsmodeller (som är en del av dataspecifikationer) påbörjats för ökad interoperabilitet och användbarhet av data.

2.2.5 Diskussionsforum för data- och innovationsfrågor

Sedan 2020 har Digg ett publikt och öppet diskussionsforum kopplat till Sveriges dataportal. Syftet med forumet är att möjliggöra bland annat dialog, diskussioner,

¹³ <https://snd.gu.se/sv/catalogue/search>

¹⁴ Dataanvändare: de som tar del av data som dataproducenter tillgängliggör.

¹⁵ Fler nyttor med dataspecifikationer: <https://docs.dataportal.se/specifications/benefits/>

¹⁶ <https://docs.dataportal.se/prof/sv/>

¹⁷ <https://www.w3.org/TR/dx-prof>

¹⁸ <https://www.dataportal.se/sv/nyheter/10/ngs-tjansten-for-battre-informationsutbyte-i-var-d-och-omsorg>

erfarenhetsöverföring och nätverkande för aktörer som är intresserade av området datadelning och nyttiggörande av data. På forumet kan flera olika roller mötas, exempelvis dataproducenter, dataanvändare, digitala strateger och utvecklare. Forumet ger en möjlighet för dataproducenter och dataanvändare att nyttja varandras erfarenheter och knyta nya värdefulla kontakter samt nyttja erfarenheter för hur andra gjort i sitt eget arbete för att på så sätt höja kvaliteten och effektivisera det egna arbetet.

Under uppdraget har Digg arbetat mot visionen att forumet ska vara ett nav för alla publika diskussioner kring offentliga API:er och (öppna-) data samt andra digitala resurser. Bland annat har Digg lyssnat på användarna i forumet och utifrån deras feedback har vi

- kommunicerat om diskussionsforumet via olika kanaler, främst sociala medier, för att driva trafik till forumet och på så sätt attrahera nya användare
- under uppdragsperioden arbetat med att förbättra arbetssätt och processer för att möta de utmaningar som kommer med ett växande diskussionsforum
- börjat informera mer om vad Digg planerar att göra, vad vi prioriterar och resultatet av det vi genomför
- förbättrat Diggs förmåga att ge respons på feedback och förslag på förändringar som kommer från medborgarna.

Sedan diskussionsforumet startade 2020 har det haft totalt cirka 78 000 unika besökare. En sammanfattning av statistik för diskussionsforumet under 2021 och 2022 (fram till och med 31 december 2022):

Antal nya användare

- 2022: 452 nya användare
- 2021: 341 nya användare.

Antal inlägg

- 2022: 73 användare gjorde 325 inlägg
- 2021: 58 användare gjorde 207 inlägg.

Under uppdragsperioden har vi även genomfört ett större arbete med att ta fram förtydligade användarvillkor¹⁹ för diskussionsforumet för att främja en god dialog, erfarenhetsutbyte och en rättsenlig hantering av information. Användarvillkoren är framtagna med utgångspunkt i de rättsliga förutsättningarna för hanteringen av information i forumet.²⁰

2.3 Kunskapsdelning och lärande om data

Inom ramen för uppdraget har Digg genomfört ett flertal insatser med syfte att bidra med stöd och kunskap om data, datadelning och andra digitala resurser som hjälper offentliga aktörer att utvecklas.

2.3.1 Digital innovation

Som en del i att främja offentliga aktörers förmåga att dela och nyttiggöra data så att data kan frigöras för digital innovation har Digg samverkat med Vinnova, Upphandlingsmyndigheten och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Digg har deltagit i två workshops som Vinnova har genomfört om det innovationsstödjande systemet i offentlig sektor. Här har även en analys genomförts för att se vilket innovationsstöd som finns för offentlig sektor och vad som kan förbättras genom att kartlägga aktörer, stöd, glapp och önskat läge och koppla dessa till olika delar i innovationshandboken (OPSI).²¹ Vinnova kommer att publicera en rapport om arbetet under våren 2023.

2.3.2 Livesändningar via digg.se

Inom uppdraget har Digg, genom en nyetablerad studio, genomfört sju livesändningar om den nya öppna datalagen. Sammanlagt har sändningarna haft över 1 650 visningar. Under sändningarna har vi informerat om lagen med utgångspunkt i öppna datadirektivet och utvecklingen inom EU på området för datadelning samt haft en systematisk genomgång av öppna datalagen. Under sändningarna har deltagarna haft möjlighet att interagera genom att ställa frågor i en chatt som sedan besvaras direkt under sändningen.

¹⁹ <https://community.dataportal.se/topic/466/forumets-anv%C3%A4ndarvillkor>

²⁰ Rättsliga krav på DIGG:s tillhandahållande av Dataportalens community, 1 april 2022, ärendenummer: 2022-0969.

²¹ Innovationshandboken för offentlig sektor, Observatory of Public Sector har översatts till Svenska och finns publicerad på Vinnovas webbplats: <https://www.vinnova.se/globalassets/mikrosajter/offentlig-verksamhet/handbok-i-innovationsresans-tre-steg.pdf>

Utöver öppna datalagen har vi haft en livesändning om datadriven innovation samt en om nya rekommendationer för upphandling av data som lockat totalt närmare 500 unika tittare.

Syftet med livesändningarna har varit att främja datadriven innovation och utveckling samt öka förmågan att dela och använda data.

Primära målgrupper för samtliga livesändningar har varit dataproducenter och dataanvändare samt personer i offentlig sektor som arbetar med frågor som rör datadriven innovation.

2.3.3 Nyetablerad utbildningsplattform

Som en del i att främja datadriven innovation och utveckling har Digg upphandlat och etablerat en utbildningsplattform. Syftet är att effektivisera utbildningsprocessen. Tanken är att erbjuda utbildningar i både mindre och större grupper. Genom satsningen på digitala utbildningar kan fler utbilda sig till en mindre kostnad vad gäller resurser, kostnader och tidsåtgång.

Under hösten 2022 har Digg tagit fram rutiner och processer för hur utbildningsplattformen ska användas. Vi har även producerat råmaterial i form av filmer som utgör en mediabas för att möjliggöra utbildningar inom data. Filmerna ska både kunna användas för mer allmän spridning samt inspiration. Utbildningarna är strukturerade för att utgöra en bra grund för ett ökat nätverkande och erfarenhetsutbyte mellan deltagarna.

Planen är att under februari 2023 lansera ett utbildningsprogram för dataambassadörer, det vill säga personer som arbetar med öppna data inom offentlig sektor. Syftet med utbildningen är att utbilda de som i sin tur ska utbilda inom sin organisation. Deltagarna får även tillgång till visst utbildningsmaterial för att harmonisera budskap kring data samt för att deltagarna snabbare ska kunna hålla egna utbildningar.

2.3.4 Goda exempel och erfarenhetsutbyte kring datadelning och dataanvändning

Inom datauppdraget har vi publicerat flera artiklar, med goda exempel på vad öppna data kan leda till, på betaversionen av Sveriges dataportal.²² Syftet är att

²² www.beta.dataportal.se

inspirera fler dataproducenter att dela med sig av data och datamängder och samtidigt inspirera utvecklare om vad de kan skapa med öppna data. Artiklarna ska också inspirera fler till att vilja publicera goda exempel, nyheter och dela med sig av sin kunskap inom datadelning och dataanvändning.

För att underlätta insamlingen av goda exempel, och på så sätt bidra till ett ökat kunskapsutbyte, har Digg tagit fram ett webbformulär. Den information som inkommer via formuläret använder vi för att bygga upp en artikel för publikation. Formuläret nås via betaversionen av Sveriges dataportal.

2.3.4.1 Tänk om-koncept

I arbetet med goda exempel och utbildningar växte koncept *Tänk om* fram. Idén är att dataanvändare och dataproducenter målar upp en bild eller vision om vilken nytta det skulle ge samhället om en viss data eller datamängd fanns tillgänglig. Syftet är att inspirera dataanvändare att hitta nya sätt att använda data. Digg vill även hjälpa dataproducenter att ta reda på vilken data som behöver vara öppen för att bidra till nytta i samhället.

Konceptet består i dagsläget av ett antal filmer där olika personer fått frågan: "Tänk om du hade en viss data eller datamängd, vad skulle hända då och vilken nytta skulle den kunna skapa?".

2.3.5 Vägledning om öppna datalagen

Digg har under 2022 löpande lämnat stöd och vägledning om lagen (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data, öppna datalagen. Vi har sedan våren 2022 arbetat aktivt med att vägleda om lagen och gett stöd i olika former:

- information om öppna datalagen på digg.se
- livesända informationsträffar om lagen, se kapitel 2.3.2. Livesändningar på digg.se
- juridisk vägledning på digg.se med stöd av referensgrupp samt
- stöd genom inkomna frågor till Diggs kundtjänst.

Diggs stöd på området riktar sig till den offentliga sektorn, det vill säga samtliga aktörer som omfattas av öppna datalagen. Vi har också anpassat delar av vägledningen efter olika aktörers situation för att tydligare beskriva hur de påverkas av den nya lagen.

På digg.se har vi publicerat en övergripande introduktion till öppna datalagen som har uppdaterats allt eftersom lagen har beslutats och därefter trätt i kraft.²³

Digg har också inlett ett arbete med att ta fram juridisk vägledning om öppna datalagen. För att ta fram materialet har en referensgrupp med jurister från tre andra myndigheter skapats. Den juridiska vägledningen utgör beskrivningar av gällande rätt på ett pedagogiskt sätt där syftet är att främja enkel och enhetlig tillämpning av öppna datalagen. Stödet utvecklas löpande och kommer publiceras på digg.se. I den första delen är fokus på begäran om tillgängliggörande av data för vidareutnyttjande.²⁴ Under våren 2023 kommer Digg att utvidga referensgruppen med fler deltagare.

Digg ger också stöd genom kundtjänst, dit många frågeställare vänder sig med frågor om öppna datalagen. Från juni 2021 till och med december 2022 har Diggs kundtjänst svarat på över 220 frågor om öppna data, datadelning och öppna datalagen.

2.3.6 Rekommendationer för upphandling av data

Nya rekommendationer för upphandling av data har tagits fram i samarbete med e-Sam, Upphandlingsmyndigheten och Västra götalandregionen (projektet *Nationell dataverkstad*).²⁵ Syftet med rekommendationerna är att ge stöd åt anskaffningen av data i upphandlingsfasen för att förenkla datadelning och göra data till en strategisk resurs. Ett arbete med att ta fram ett mer praktiskt stöd i form av exempel på avtalstext pågår i samarbete med e-Sam och projektet Nationell dataverkstad (se kapitel 2.4.3 Nationell dataverkstad för att stötta kommuner och regioner). För att sprida rekommendationerna pågår dialoger med olika aktörer, exempelvis eSam²⁶, projektet Nationell dataverkstad²⁷ samt ett upphandlingsnätverk kopplat till projektet Smart City Lab.²⁸

²³ <https://www.digg.se/kunskap-och-stod/oppna-och-delade-data/offentliga-aktorer/information-om-oppna-datalagen>

²⁴ <https://www.digg.se/kunskap-och-stod/oppna-och-delade-data/offentliga-aktorer/information-om-oppna-datalagen/om-begaran-om-tillgangliggorande-av-data-for-vidareutnyttjande>

²⁵ <https://www.digg.se/kunskap-och-stod/oppna-och-delade-data/offentliga-aktorer/rekommendationer-for-upphandling-av-data>

²⁶ <https://www.esamverka.se/>

²⁷ <https://www.vgregion.se/ov/dataverkstad/>

²⁸ <https://www.ri.se/sv/vad-vi-gor/projekt/smart-city-lab-kommunernas-supportfunktion-for-datadriven-utveckling>

2.3.7 Metodstöd för aggregerade data

Ett nytt metodstöd i form av en rekommendation för aggregerade data har tagits fram för offentliga aktörer som tillgängliggör data antingen som öppna data eller genom kontrollerad datadelning.²⁹ Syftet är att minimera riskerna med att datadelning leder till att data aggregeras på ett riskfullt sätt. Rekommendationen har tagits fram genom ett samarbete med *Ena - Sveriges digitala infrastruktur* där Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har varit projektledare. Metodstödet, kommer publiceras på digg.se och är en del av stödet kring Ena och är framtaget på sådant sätt att det även ska kunna användas av andra aktörer.

2.3.8 Forum för att dela kunskap och erfarenhet

Under uppdragstiden har Digg deltagit i flera olika nätverksträffar, event och konferenser med syfte att dela med oss av vår kunskap och erfarenhet samt att motivera offentliga aktörer att dela sina data. Under 2022 har vi exempelvis deltagit i följande forum:

- Digg har genomfört flera olika event inom *Network Open Source and Data, NOSAD*³⁰, för att delge kunskap och erfarenheter samt för att stimulera en datadriven kultur. Exempelvis har eventen berört affärsmodeller och leverantörsaspekter av open source, dialog kring efterfrågade datamängder, open sourcelicenser inom offentlig sektor samt hur civilsamhället och offentlig sektor kan samarbeta kring digital information.
- Digg deltog i Kammarkollegiets nätverksträff *It-avtal offentlig sektor* där vi presenterade offentligkod.se och diskuterade hur upphandlingsenheter inom offentlig sektor kan stötta varandra i att bygga upp nödvändig kompetens kopplat till kravställning av öppen källkod.
- Digg deltog på *Innovationsveckan 2022* i syfte att lyfta fram att datadriven innovation är möjlig inom offentlig förvaltning.
- Digg deltog vid Vetenskapsrådets konferens *Infrastruktur för forskningsinformation i Sverige (IFFIS) 2022*³¹ och presenterade om öppna datalagen, Sveriges dataportal och semantisk operabilitet (möjlighet att relatera begrepp).

²⁹ <https://www.vgregion.se/ov/dataverkstad/datamangder>

³⁰ <https://nosad.se/>

³¹ <https://jirango.com/cms/web/d9aa8c4e>

- Digg deltog i webinariet *Erfarenhetsutbyte om nationella specifikationer* som anordnades av E-hälsomyndigheten och Naturvårdsverket.
- Digg deltog och presenterade under konferensen *Digital idag*. Vi berättade om att den pågående transformationen kring att dela data på ett öppet och mer strukturerat sätt för att effektivt kunna använda data som en digital resurs för innovation och för att kunna möta stora samhällsutmaningar.
- Digg deltog och talade om data som en transformativ resurs för innovation på konferensen *Innovation by Collaboration 2022* anordnat av SNITTS.³² På konferensen deltog stora delar av det nationella innovationsstödsystemet för att lära, inspireras och nätverka.
- Digg var med som behovsägare i innovationstävlingen *Digital Impact Day 2022* som är ett samarbete mellan Mittuniversitetet, Tampere University of Applied Science i Finland och München University of Applied Science i Tyskland med syfte att ta reda på hur digitaliseringen påverkar demokratin.
- Digg deltog på *Semic 2022* för att nätverka kring europeiska dataområden, individdatadelning, särskilt värdefulla datamängder, dataportaler och semantisk interoperabilitet.
- Digg deltog som key notespeaker samt i paneldiskussioner kring interoperabilitet och open source på *Open Source Workshops for Computing & Sustainability* anordnat av EU-kommissionen.
- Digg deltog i paneldiskussioner kring främjande av EU:s öppna data, öppna standarder och öppen källkod på *Open Source Driving the European Digital Decade*.
- Digg deltog på *Digital Assembly* i Toulouse för arbetet med rapporten *Towards a Sovereign Digital Infrastructure of Commons*.³³

2.4 Partnerskap och nätverk

Inom ramen för uppdraget har Digg både skapat partnerskap och nätverk samt deltagit i redan etablerade nätverk för att främja datadelning och användningen av data och andra digitala resurser.

³² <https://www.snitts.se/ibyc2022/program-ibyc-2022>

³³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_3898

2.4.1 Samarbete kring datadelningsinitiativ i den nationella datastrategin

De myndigheter som nämns i den nationella datastrategins delområde 1, *Ökad tillgång till data*, har i enlighet med sina och Diggs regeringsuppdrag deltagit i att etablera den digitala arenan genom att diskutera vilka behov de ser av denna typ av samarbete och om det eventuellt föreligger behov av partnerskap.

Myndigheterna som samordnar dessa regeringsuppdrag är Arbetsförmedlingen³⁴, E-hälsomyndigheten³⁵, Rymdstyrelsen³⁶, SCB³⁷ och Väg- och trafikforskningsinstitutet³⁸. Tillsammans med Digg har myndigheterna medverkat till betaversionen av Sveriges dataportal. Ett ytterligare arbete behöver göras för att gemensamt komma fram till vilka behov, processer och eventuell funktionalitet som behöver tas fram. Syftet med samarbetet är att kunna etablera en mer sammanhållen webbplats som underlättar både för de som vill få åtkomst till data och andra digitala resurser samt de som vill dela dessa.

Digg deltar i uppdraget för att utveckla en sammanhållen datainfrastruktur och ett livslångt lärande tillsammans med sju andra myndigheter.³⁹ Digg samverkar för en ökad datadelning, för stärkt innovationskraft, för att individdatadelning ska bygga på, och komplettera, den gemensamma infrastrukturen Ena samt för semantisk interoperabilitet.

2.4.2 NOSAD – ett nätverk för kunskapsutbyte och omvärldsbevakning

För att nå ut till en bred målgrupp med diskussioner och utbildningar kopplade till datadelning och datauppdraget har Digg arbetat tillsammans med nätverket *NOSAD - Network Open Source and Data* vars syfte är att främja datadelning och innovation.

³⁴ Uppdrag att utveckla en sammanhållen datainfrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande - Regeringen.se

³⁵ <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2021/07/uppdrag-att-genomfora-en-forstudie-om-ett-statligt-nationellt-datautrymme-for-bilddiagnostik/>

³⁶ <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2021/10/uppdrag-om-att-analysera-forutsattningar-for-ett-utvecklat-nationellt-rymddatalabb/>

³⁷ <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2021/10/uppdrag-att-framja-delning-och-nyttiggorande-av-data-for-smart--statistik/>

³⁸ <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2021/08/uppdrag-att-bidra-till-okad-kunskap-om-elektrifieringen-av-transporter/>

³⁹ <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2021/06/uppdrag-att-utveckla-en-sammanhallen-datainfrastruktur-for-kompetensforsorjning-och-livslangt-larande/>

Genom nätverket skapas en kultur av delaktighet. För Digg har vinsterna varit att kunna nå ut till fler personer genom ett redan etablerat nätverk samt att nå ut och hitta samarbeten för att stimulera en datadriven kultur. Det är i första hand individer på respektive myndighet eller andra organisationer som engagerar sig i nätverket.

Sedan starten har det genomförts över 30 digitala workshops där över 80 organisationer har delat med sig av sina erfarenheter, kunskap och goda exempel när det kommer till öppna data och öppen källkod. Över 500 deltagare från över 300 organisationer har tagit del av kunskap och lärdomar. Digg har varit en av organisationerna som bidragit med både erfarenheter och kunskap.

NOSAD har även använt diskussionsforumet kopplat till Sveriges dataportal för dialog med deltagare och organisationer.

2.4.3 Nationell dataverkstad för att stötta kommuner och regioner

För att kunna ge särskilt stöd till kommuner och regioner har Digg deltagit i arbetet med projektet *Nationell dataverkstad för regional och kommunal datadelning*. Projektet drivs av Västra götalandregionen under 2022 och 2023 och är den största satsningen hittills i Sverige för att stödja och driva på arbetet med att tillgängliggöra och använda öppna- och delade data från regioner och kommuner. Fokus i projektet har varit att:

- stötta etableringen av fristående regionala samverkansforum där kommuner kan få stöttning och regionala insatser kan formas
- agera pilot för utbildningssatsningen Dataambassadörer (se kapitel 2.3.3 Nyetablerad utbildningsplattform)
- ta fram en topplista med de viktigaste datamängderna som regioner bör göra tillgängliga
- ta fram specifikationer för de datamängder som ligger i toppen på den så kallade 100-listan. Det är en lista med de viktigaste datamängderna från kommuner och regioner att dela med sig av. Syftet med specifikationerna är att öka möjligheterna att "samköra" datamängder genom att alla kan ta del av den utan specialiserade lösningar.
- ta fram rekommendationer för tillgängliggörandet av datamängder
- utveckla avtalsexempel för rekommendationerna för upphandling av data i relation till upphandling av it-system.

I januari 2022 var 10 regioner anslutna till projektet. Målet är att minst hälften av Sveriges 21 regioner och 290 kommuner ska ha etablerade strukturer och grundläggande förutsättningar för att arbeta effektivt med att tillgängliggöra öppna och delade data innan årsskiftet 2023/2024.

2.4.4 Kompetensområde data – samverkan inom Ena

Digg leder Kompetensområde data, som är en av grupperingarna inom *Ena - Sveriges digitala infrastruktur*. Gruppen består av de myndigheter som ingår i Ena och tillsammans arbetar de med kompetensöverföring och samverkan kring tillgängliggörande av öppna- och delade data, inklusive datamängder som klassas som nationella grunddatamängder. Arbetet har bland annat fokuserat på att

- driva arbetet med att ta fram ett metodstöd kring aggregerade data under ledning av MSB (se kapitel 2.3.7 Metodstöd för aggregerade data)
- stötta arbetet med specifikationer för grunddatamängder
- stötta tillgängliggörandet av öppna data från myndigheter som är grunddatadomänägare
- stötta synkning av stöd för grunddata och öppna data.

2.4.5 Expertgrupp inom Digg för att främja öppen källkod

Öppen källkod är en viktig beståndsdel för att främja delning och nyttiggörande av data. När organisationer samlar in, bearbetar och delar sin data använder de sig av mjukvara. Många som använder öppna data för utveckling och innovation använder också ofta öppen källkod i sina lösningar. Öppen källkod är en viktig beståndsdel

- i den digitala infrastrukturen för att garantera interoperabilitet och dataportabilitet
- i verktyg för att samla in, bearbeta, tillhandahålla och analysera data
- som möjliggörare för att skapa tillsammans, oavsett sektor, organisation eller land.

För att bättre kunna möta det behov som finns kring att använda och dela öppen källkod startade Digg under våren 2021 en expertgrupp inom myndigheten. Gruppen består av personer med kompetens inom it- och tjänsteutveckling, cybersäkerhet, juridik och kundbemötande. Gruppen har bland annat arbetat fram metodstöd i form av en policy och riktlinje kring anskaffning, utveckling och

publicering av öppen programvara.⁴⁰ De har även stöttat Diggs främjandearbete genom att exempelvis samverka med externa experter via det nationella nätverket *NOSAD - Network Open Source and Data* samt *Ena – Sveriges digitala infrastruktur*. Gruppen har även deltagit i EU-kommissionens *Open Source Program Office*.

2.4.6 Samverkan med Nationella AI-uppdraget

Som ett led i att skapa ett nav av Sveriges dataportal där myndigheter, kommuner och regioner får tillgång till data och teknik för att utveckla tjänster med datadriven innovation inom områdena data, API, AI och öppen källkod skapades under uppdraget ett samarbete med Nationella AI-uppdraget.⁴¹ I detta regeringsuppdrag har regeringen gett Arbetsförmedlingen, Bolagsverket, Digg och Skatteverket i uppdrag att göra det enklare för offentlig sektor att använda sig av AI med syftet att stärka Sveriges välfärd och konkurrenskraft.

Betaversionen av Sveriges dataportal innehåller material som tagits fram genom det Nationella AI-uppdraget.⁴² Materialet är utformat som ett stöd för verksamhetsutveckling med hjälp av AI. Det ska kunna användas av en mängd olika offentliga aktörer, som befinner sig i varierande lägen för att tillämpa AI. Stödet är indelat i tre delar:

- en guide som baseras på samlade erfarenheter från Digg, Arbetsförmedlingen, Bolagsverket och Skatteverket
- en så kallad Förtroendemodell för AI som är ett självskattningsverktyg som erbjuder ett konkret stöd i framtagandet av nya AI-stödda tjänster
- en samling praktiska exempel på AI-tillämpningar som hämtats från statliga myndigheter, kommuner och regioner.

2.4.7 International Open Data Charter (IODC)

Inom ramen för uppdraget har Digg utrett hur Sverige kan anta det internationella ramverket för öppna data, *International Open Data Charter (IODC)*. Digg föreslår att Sverige ska anta det internationella ramverket. Det innebär ett samarbete mellan regeringar och organisationer med målet att bädda in öppenhet i kultur och

⁴⁰ <https://www.digg.se/analys-och-uppfoljning/publikationer/publikationer/2022-09-27-anskaffning-utveckling-och-publicering-av-oppen-programvara-policy-och-riktlinjer>

⁴¹ <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2021/06/uppdrag-att-framja-offentlig-forvaltnings-formaga-att-anvanda-artificiell-intelligens/>

⁴² <https://www.digg.se/analys-och-uppfoljning/publikationer/publikationer/2023-01-23-slutrapport-uppdrag-att-framja-offentlig-forvaltnings-formaga-att-anvanda-artificiell-intelligens>

praktisk tillämpning i den datadrivna förvaltningen utifrån ett gemensamt internationellt ramverk.

Digg beskriver i förslaget olika steg för att anta ramverket. Förslaget innebär bland annat att Digg får i uppdrag att vara nationell myndighet med kontaktperson för implementeringen samt får ansvar för uppföljning. Förslaget levererades till Regeringskansliet i slutet av maj 2022 (I2021/01826)⁴³ och innehåller bland annat förslag på att implementera ramverket genom

- den nationella datastrategin
- Diggs uppdrag att främja tillgängliggörande och vidareutnyttjande av öppna data inklusive principer och vägledning för tillgängliggörande av information
- att genomförandet av de nationella principerna knyts närmre ODC-principerna genom aktiviteter i kommande OGP-handlingsplan
- att det tas fram riktade aktiviteter för att öka lärande och spridning av principerna samt för uppföljning av principerna.

2.4.8 Förslag på formering kring de europeiska dataområdena (DIGITAL)

Enligt uppdraget ska Digg föreslå hur Sverige och svenska aktörer bör formera sig kring de dataområden (data spaces)⁴⁴ som EU främjar inom ramen för *Digital Europe Program (DIGITAL)*.

Inom ramen för den europeiska datastrategin⁴⁵ har nio europeiska, gemensamma dataområden definierats:

1. Health (hälsa).
2. Environment (Den gröna given).
3. Energy (Energi).
4. Agriculture (Jordbruk).
5. Mobility (Rörlighet).
6. Finance (Finans).
7. Manufacturing (Industrin).

⁴³ Se bilaga 2, Underlag om International Open Data Charter (IODC)

⁴⁴ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/strategy-data>

⁴⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0066>

8. Public administration (Offentlig förvaltning).
9. Skills (Kompetensförsörjning och livslångt lärande).

Enligt strategin ska dataområdena leda till att överkomma juridiska och tekniska hinder för datadelning genom att kombinera nödvändiga verktyg och infrastrukturer och ta itu med frågor om förtroende genom gemensamma regler.

Digg föreslår följande för att formera svenska aktörer:

- hitta likasinnade svenska aktörer som har samma behov och utmaningar
- delta i och återanvända nationella initiativ och samarbeten för datadelning i allmänhet och aktuellt dataområde i synnerhet (exempelvis arbetet i Ena med byggblock och grunddatadomäner samt de datadelningsinitiativ som står nämnda under insatsområde 1, ökad tillgång till data, i den nationella datastrategin).⁴⁶
- samverka med de myndigheter som har ansvar inom program eller dataområden, exempelvis Digg (för DIGITAL), Vinnova (Horisont Europa), E-hälsomyndigheten (Health Data Space) och Tillväxtverket (EDIH).
- hålla uppsikt över internationella samarbeten, koalitioner och partnerskap. Följ vad de publicerar och delta i den mån förutsättningarna finns.
- hålla uppsikt över de rättsliga stöd som Digg publicerar som rör datadelning och dataområden (öppna datalagen, kommande dataförvaltningsförordningen och interoperabilitetsförordningen med flera)
- utveckla deltagande i europeiska initiativ, partnerskap och överenskommelser:
 - svenska utövare inom såväl domänspecifika som generiska datainfrastrukturer drar fördel av de europeiska initiativen partnerskapen och överenskommelserna för att stärka och påverka dataområdenas utveckling i Europa
 - svenska aktörer är aktiva deltagare i relevanta europeiska referensgrupper och expertgrupper

⁴⁶ https://gitlab.com/open-data-knowledge-sharing/wiki/-/wikis/uploads/41bb1464e7f9263f935a089c2a5eaa14/Data_f%C3%B6r_ett_kunskapsbaserat_och_innovativt_Sverige.pdf

- delta i och bidra i de olika komponenterna som finns i den digitala arena som Digg etablerat
- arbeta aktivt med datahantering och datadelning genom att följa relevanta vägledningar från Digg (upphandling, tillgängliggörande, ramverk för grunddata, REST-API profil med flera), Integritetsmyndigheten (dataskydd) och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (informationssäkerhet).

Diggs förslag till hur Sverige bör formera sig är att regeringen

- utvecklar arbetet inom en arbetsgrupp mellan flera departement (en så kallad IDA-grupp) på Regeringskansliet för den europeiska datastrategin och dataområden för att säkerställa att Sverige deltar aktivt i samtliga grupperingar på EU-nivå där policy- eller finansieringsbeslut för de gemensamma dataområdena tas
- ger i uppdrag till myndigheter att stödja och främja ett svenskt deltagande i uppbyggnad och nyttjande inom de olika dataområdena
- ger i uppdrag att etablera motsvarande gemensamma dataområden på nationell nivå, med erforderlig finansiering
- ger Digg i uppdrag att samordna, vidareförmedla och sprida resultat från arbetet med de olika europeiska dataområdena.

2.4.9 Internationellt samarbete

Enligt EU-kommissionens datastrategi ska EU bli världsledande i att bygga ett datadrivet samhälle. Kopplat till det har Digg under uppdragets gång bland annat deltagit i flera olika samarbeten i både Frankrike och Tjeckien. Syftet har varit att dela med sig av Sveriges erfarenheter kring öppna data och standarder.

2.4.10 Dialog med andra aktörer

Digg har även en kontinuerlig dialog med olika aktörer för att löpande samla in deras behov:

- Dialog med projektet *Smart City Lab*⁴⁷ och deras upphandlingsnätverk kring önskvärd synlighet på den digitala arenan med fokus på stöd för att standardisera och kvalitetssäkra datahantering och nyttiggörande av data

⁴⁷ Läs mer om Smart City Lab: [Smart City Lab - kommunernas supportfunktion för datadriven utveckling | RISE](#)

från så kallade Internet of Things-enheter⁴⁸ för att adressera olika samhällsutmaningar.

- Information för, och dialog med, Lantmäteriets arbetsgrupp *Inspire*.⁴⁹
- Dialog med Vinnova om innovation och koppling till exempelvis datalabb.
- Dialog med ett antal forskningsprojekt relaterade till öppna data.
- Deltagande i Kungliga bibliotekets referensgrupp för uppdraget kring nationella riktlinjer för öppen vetenskap.⁵⁰

2.5 Utforskande av funktionalitet för nyttiggörande och tillgängliggörande av data

Inom ramen för datauppdraget har vi tillsammans med andra aktörer utforskat funktionalitet som underlättar för dataanvändare.

2.5.1 Utforska funktionalitet för att enklare hitta data för AI

Efter att Digg fått indikationer från dataanvändare att det var svårt att hitta data på Sveriges dataportal som var lämplig för AI-tillämpningar inledde vi ett samarbete med Mittuniversitetet. Ett antal studenter fick i uppdrag att under hösten 2021 utreda vilka sökparametrar kring data som är viktiga för AI-utvecklare samt att utveckla en testlösning för Sveriges dataportal som gör det möjligt att hitta relevant data för AI.⁵¹

Resultat blev en tidig prototyp av en funktion som läser av delade datamängder via Sveriges dataportal och automatiskt genererar mer metadata om datamängden så att sökfunktionen kan vidareutvecklas med fler sökparametrar. Exempel på metadata kan vara storleken på datamängden, hur många datapunkter som saknar värden eller troligtvis är felaktiga eller vilka attribut som datamängden bygger på. Målet framåt är att undersöka om prototypen kan vidareutvecklas och skapa ett bättre stöd för att hitta relevant data för AI-tillämpningar via Sveriges dataportal.

⁴⁸ Internet of Things är ett samlingsnamn för de tekniker som gör att vardagsföremål som hushållsapparater, kläder och accessoarer, men även maskiner, fordon och byggnader, med inbyggd elektronik och internetuppkoppling, kan styras eller utbyta data över nätet.

⁴⁹ <https://www.lantmateriet.se/sv/Om-Lantmateriet/vart-ansvar-och-uppdrag/Vart-samordningsansvar/samordning-av-inspire/roller-och-ansvar-i-genomforandet-av-inspire/>

⁵⁰ <https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/nytt-fran-kb/nyheter-samverkan-och-utveckling/2022-11-15-referensgrupp-inrattas-for-uppdraget-kring-nationella-riktlinjer-for-oppen-vetenskap.html>

⁵¹ Uppdraget gavs i samband med kursen "Student innovation Mid Sweden", en 10 veckors kurs där studenter från olika program tar fram nya produkter eller prototyper på uppdrag och under handledning av innovationscoacher: <https://www.miun.se/sims>.

2.5.2 Utforska funktionalitet för att kunna mäta användning av öppna data

Att mäta användningen av öppna data som delas via Sveriges dataportal är en utmaning eftersom en stor andel av datamängderna inte laddas ner från webbplatsen utan från dataproducenters webbplatser. Dessutom kan användare ladda ner data i olika distributionsformat, eller anropa ett API, beroende på deras intresse och tekniska kompetens vilket komplicerar mätningen ytterligare. I dagsläget saknas det ett strukturerat sätt för dataägarna att informera Digg om hur deras öppna data delas.

Med detta som bakgrund gav Digg en grupp studenter på Mittuniversitetet i uppdrag att under hösten 2022 utforska olika sätt att kunna mäta användningen av öppna data på ett så strukturerat och automatiskt sätt som möjligt. Resultatet visade att det troligen inte finns en enkel lösning utan att ett flertal olika lösningar och stöd behöver utvecklas för att kunna samla in information om användning. Genom att visualisera användningen av data kan viljan att använda data öka och även förståelsen för hur dataanvändningen faktiskt ser ut. Detta är dock inget som Digg har kunnat prioritera att genomföra.

3 Ekonomisk redovisning

För att genomföra uppdraget disponerade Digg 5 000 000 kronor för 2021 och 10 000 000 kronor för 2022. Det ekonomiska utfallet var sammantaget 11 563 834, fördelat på 1 603 578 kronor för 2021 och 9 960 256 kronor för 2022. Ej förbrukade medel återbetalades till Kammarkollegiet enligt instruktion i uppdragsbeskrivningen. I och med nedan redovisning anser Digg att uppdraget är slutredovisat.

Kostnaderna för uppdraget under 2021 fördelades enligt nedanstående tabell 1.

Budgetkonto	Belopp
Resor och hotell	20 174
Konsulter	766 486
Personalkostnader	816 917
Summa	1 603 577

Kostnaderna för uppdraget under 2022 fördelades enligt nedanstående tabell 2.

Budgetkonto	Belopp
Resor och hotell	91 113
Övriga varor	16 450
Konsulter	5 570 435
Datalicenser	30 150
Personalkostnader	4 252 108
Summa	9 960 256

4 Långsiktiga behov och nyttor

Den ekonomiska potentialen i Sverige, kopplat till att i högre och bättre omfattning använda data, är betydande. Förmågan att förstå, dela och bättre använda data kan vara nyckeln för att lösa framtida utmaningar. Detta oavsett om det gäller politiska mål som att bekämpa organiserad brottslighet, skapa enklare och effektivare offentliga tjänster med hög tillgänglighet för att snabbare nå en klimatomställning, eller att förbättra medborgardialoger genom ökad tillgång till data.

Några identifierade nyttor:

- Potentialen av att införa befintlig AI-teknik i offentlig sektor uppgår till cirka 140 miljarder kronor årligen.
- Mellan 11 och 37 procents ökning av arbetskraftsproduktivitet kopplad till AI fram till och med år 2035.
- Det ekonomiska värdet av att tillgängliggöra 300 värdefulla offentliga datamängder fritt som öppna data uppgår till mellan 10 och 21 miljarder kronor årligen.
- Samhällsekonomiska nyttor relaterat till grunddatadomänerna beräknas uppgå till cirka 900 miljoner kronor (period 2022–2031), varav 600 miljoner kronor består av tids- och kostnadsbesparingar.

Nyttorna är stora men om offentliga aktörer ska kunna öka sin förmåga att dela och använda data behövs olika typer av stöd. Här behövs fortsatta förutsättningar hos Digg och uppdraget har visat vilka behoven av en digital arena är.⁵² Digg vill fortsätta utvecklingen av den digitala arenan och dess grund Sveriges dataportal med kunskap, samverkan, erfarenhetsutbyte och tillgång till data och andra digitala resurser.

Det finns många synergier att hämta med annat arbete som Digg gör, bland annat inom *Ena – Sveriges digitala infrastruktur*. Vidare ser Digg att arbetet behöver fortsätta för att skapa ett effektivare genomförande av nya och kommande EU-förordningar på dataområdet. Interoperabilitetsförordningen,⁵³ AI-

⁵² Se bilaga 1, Användarbehov för en digital arena

⁵³ https://commission.europa.eu/publications/interoperable-europe-act-proposal_en

förordningen,⁵⁴ dataförvaltningsakten⁵⁵ och dataakten⁵⁶ ställer samtliga krav på nationella arrangemang som behöver hanteras förvaltningsgemensamt. I genomförandet av dessa förordningar bedömer Digg att Sverige bör använda Sveriges dataportal, och den förmåga som Digg byggt upp på området, för ett mer effektivt genomförande. Detta för att Sverige bättre ska kunna nyttja vinster med datadelning. Vidare är delarna i *Ena – Sveriges digitala infrastruktur* nödvändiga för att öka vår förmåga till datadelning och interoperabiliteten nationellt och inom EU.

Sveriges datastrategi pekar på att Sverige ska vara en ledande datadelningsnation inom AI och digital innovation. Den slår även fast att ett institutionellt lärande och kulturförändringar för data behövs för att data ska användas som en strategisk resurs. I strategin har Digg pekats ut som ansvarig för att utveckla, koordinera och följa upp ett flertal delarna (se kapitel 1.3 Bakgrund).

För att lyckas med datastrategin krävs många olika åtgärder, en del är kända och andra behöver identifieras. Ett exempel på något som Digg identifierat är att offentliga aktörer har olika förutsättningar att lyckas med datadelning. Exempelvis har mindre organisationer, såsom majoriteten av kommunerna, sämre resurser och brist på viktig kompetens jämfört med till exempel större myndigheter. Detta är något Sverige behöver hantera för att skapa en bred nationell förmåga att dela data som skapar samhällsnytta. Digg har dock inte något uppdrag eller finansiering kopplat till genomförandet av datastrategin.

Digg har genom åren haft flera tidsbegränsade regeringsuppdrag med särskilda sakanslag som har möjliggjort att vi ökat förmågan att dela och använda data i offentlig sektor samt påbörjat en förvaltningsgemensam AI-förmåga. De tidigare uppdragen samt detta uppdrag har lett till att Digg skapat en ökad mängd funktionalitet och stöd som behöver omhändertas långsiktigt. Detta för att kunna tillhandahålla Sveriges dataportal och dess nya komponenter för att samverka kring data och innovation baserad på data. Även det ökade antalet rekommendationer och utbildningar kräver en förvaltning och vidareutveckling för att hållas aktuella och förankrade.

⁵⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021PC0206>

⁵⁵ <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/868/oj>

⁵⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2022%3A68%3AFIN>

Det finns också, utifrån Sveriges datastrategi och det Digg hittills har levererat och de samarbeten vi skapat, stora förväntningar på att kunna få stöd, vägledning och kunskap från Digg i form av ytterligare vägledning, utbildning och goda exempel.

Vidare har Digg fått en utökad uppgift att främja tillämpningen av öppna datalagen som genomför öppna data-direktivet och som ligger i linje med de prioriteringar vi på Digg anser behöver genomföras på dataområdet.

4.1 Ytterligare resurser behövs

För att Digg ska kunna omhänderta och förbättra delning och användning av data behövs ytterligare resurser.

Budget (MSEK)	2023	2024	2025
Livscykelhantering (internt)	6,5	6,5	6,6
Förvaltning och support (extern)	2,5	2,5	2,5
Nyutveckling och utredning	5,5	5,5	5,5
Produktion utbildningsstöd datadriven kultur	7,0	7,0	7,0
Summa	21,5	21,5	21,5

Som Digg tidigare redovisat i delrapporten behöver myndigheten totalt 21,5 miljoner kronor. I denna summa ingår flera olika delar:

- ett behov om 6,5 miljoner kronor för livscykelhantering av Sveriges dataportal internt hos myndigheten samt 2,5 miljoner kronor för förvaltning och support externt. Medlen behövs för att säkra driften, utvecklingen och incidenthanteringen för Sveriges dataportal, som också är grunden för etableringen av en digital arena.
- ett behov av 7 miljoner kronor till utbildningsstöd och för att främja en datadriven kultur. I detta finns kostnader för att vidmakthålla och utveckla vägledningar och utbildningar samt sprida mer kunskap i olika kanaler.
- ett framåsyftande behov av att utreda ett förvaltningsgemensamt datalager och för detta behöver Digg 5,5 miljoner kronor.

Resurser som Digg behöver förstärka med för att hantera goda exempel, utbildningar, diskussionsforum och erfarenheter är till exempel webbredaktör, dataspecialist, it-arkitekt och kundtjänstmedarbetare.

4.2 Konsekvenser om ytterligare finansiering utgår

Om Digg inte ges ytterligare finansiering för fortsatt arbete med att tillhandahålla en digital arena och öka förmågan att främja delning och användning av data ser vi dessa konsekvenser:

- Den digitala arenan blir inte fullt utvecklad utifrån de behov som identifierats av bland annat dataområdena. Även redan etablerad funktionalitet kan behöva stängas ned.
- Främjandet av öppna data kommer endast ske genom existerande vägledningar på digg.se och inte genom att aktivt sprida kunskap om dem.
- Begränsade möjligheter till stöd om datadelning ur ett informationssäkerhetsperspektiv.
- Ingen möjlighet att vidmakthålla det främjande som skett av datadriven innovation.
- Offentliga aktörer kommer inte få det stöd de behöver för att kunna öka sin förmåga att dela och använda data.
- De aktörer som vill och behöver använda data från offentlig sektor får sämre förutsättningar för detta.
- Målen i Sveriges datastrategi kommer bli svåra att nå samtidigt som det inte kommer vara möjligt att följa upp dem.
- Uppfyllelsen av öppna datalagen samt regeringens mål om Sverige som en ledande datadelningsnation inom AI och digital innovation blir svårare att uppnå.